

Бёрнс і Колас : заповіт любові

У кожнай нацыі ёсць знакавыя імёны, якія пазначаюць яе гістарычныя шляхі. Так і ў кожнай краіны ёсць свае вяршыні, не адзначаныя на геаграфічнай карце, але якія ўзвышаюцца надусім, сімвалізуючы аб велічы і незнішчальнасці чалавечага духу ў ёй. Бёрнс і Колас – у гэтых двух імёнах закладзена велічная сіла нараджэння, сіла зямлі, упартасць жыцця. Гэтыя імёны – сімвалы пладаносных сіл свайго народа, які атрымаў ад паэтаў самы галоўны заповіт: любоў.

Мы кажам: Роберт Бёрнс, – і маем на ўвазе Шатландыю. Мы кажам: Шатландыя, – і ў гэтай назве гучыць імя: Роберт Бёрнс.

Гэтаксама як Колас і Беларусь, таму што каласы, купалле – гэта адзнакі беларускага краю, занатаваныя на яе зямных разлогах, у памяці, на старонках такога крохкага матэрыялу, які разам з памяццю, разам са старой спадчынай паступова сыходзіць у нябыт, час ад часу абуджаючыся ў часы святаў – святаў, у якіх абуджаецца памяць.

Бёрнс – што гучыць, што адгукаецца ў гэтым імені? Нараджэнне. Нарадзіцца. Радзіма. Так, паэт нарадзіўся ў вёсцы Алаўей на паўднёвым захадзе Шатландыі. Былі студзеньскія маразы: “Радзіўся хлопчык на зары / І ўраз зайшоўся з плачу. / Радзін яго ў календары / Гісторык не адзначыў...” – “Зато отметил календарь, что был такой-то государь и в щели дома дул январь, когда родился Робин”.

Радзіма. Малая радзіма. Што значыць яна для чалавека, які нарадзіўся быць голасам, быць коласам роднай зямлі? “Мой слаўны, мой шатландскі край, – Нагор’і і лагчыны...”

Малая радзіма – гэта тое, што назаўсёды застаецца з чалавекам. Як казаў адзін з балгарскіх паэтаў XX ст. Весялін Ханчаў: “Всеки да има своя кът свещен, който трябва да бъде докрай защищен» (“Кожны павінен мець свой куток святы, які трэба абараняць да канца”). Народны паэт Рыгор Барадулін пісаў пра сваю Ушачыну: “Яна са мной, яна ўва мне, я ў ёй таксама. Я вечны ў роднай старане, як слова: мама”. У побач з гэтым бёрнсава: “Між гор маё сэрца, заўсёды між гор, дзе думам радолле і вольны прастор. Сачыць за аленем, зайздросціць арлам. Між гор маё сэрца. **Любоў мая там...**”

Сэрца паэта там, дзе яго любоў. Любоў паэта там, дзе яго сэрца. Аб гэтым жа пісаў і Якуб Колас. І калі ў Бёрнса яго радзіма, яго святы куток на зямлі – горны, шатландскі край, “Шатландыя – снягоў абрус...”, то родныя мясціны Коласа – там, дзе “каля пасады лесніковай цягнуўся гожаю падковай стары, высокі лес цяністы”. Коласаўскія мясціны – там, дзе “елкі хмурымі крыжамі высока ў небе выдзялялісь, таемна з хвоямі шапталісь”. Там, дзе “лес наступаў і расступаўся, лужком зялёным разрываўся”, дзе зялёны луг, там, дзе **“мой родны кут...”**

І ў Коласа, і ў Бёрнса **“мой родны кут”** апяваецца, паэтызуецца. І ў ім яго любоў.

“**Ты мне мілы**”, – піша Колас.

“**Любоў мая там**” – піша Бёрнс.

Паэтам можа быць толькі той, хто любіць. І той, хто любіць, – паэт. Вялікія словы нараджаюцца толькі ад вялікай любові.

Вершы аратая Бёрнса нарадзіліся ад вялікай любові да ўсяго жывога, што ўзрасло на зямлі, якую апрацоўвае фермер: “Горнай маргарытцы, зааранай маім плугам”, “Пра падбітага зайца, які прачыкільгаў каля мяне”, “Палявой мышы, гняздо якой заарана маім плугам”.

З вялікай любоўю звяртаецца паэт Бёрнс да лепшых людзей свайго краю ў вершах “Горскі хлопец”, “Макферсан перад пакараннем смерцю”, “За дружбу. Шатландская застольная”, “За тых, хто далёка”:

“За чэсць і адвагу спарожнім біклагу, вясёлым і мудрым – добра! Сумленным, праўдзівым – добра!” ... і – “Не бядуй, што снег халодны скрые землю ад вачэй: не загіне край твой родны у тэй цемені начэй!” – піша Якуб Колас.

Вера, надзея, любоў. Сіла, упартасць, жаданні, каханне... – гэта сіла зерня, коласа на роднай зямлі. Шмат іх, дзяўчачых лёсаў, праходзіць перад вачыма паэта. І лёсаў юнакоў, якія яны самі выбіраюць: «Но все, что пережито мной, не стоит сотой доли минуты радостной одной в ту ночь в ячменном поле!»

Але ж... “не згінуў Джон Ячмень. Жывы – жыве! Як у катле, пад абручом бурліць, прэ пенай з кубкаў на сталі і душу вяселіць”.

Бёрнс – гэта зерне, маладое, упартае, жывое...

І Колас – гэта зерне. І колас нараджаецца з зерня і дзеля зярнят.

Зерня – гэта Джон Ячменнае Зерне. Таму што Бёрнс – гэта ён, Джон Ячмень.

Зерне падае ў раллю.

“Будзе час, і снег растане, і рыдзе зноў да нас вясна, ветла з неба сонца гляне, ачуняе старана!” – піша Якуб Колас.

И сапраўды, – адказаў Бёрнс, – “прыйшла вясна, на той загон дажджы не раз прайшлі. І ўсім надзіва ўпарты Джон падняўся з-пад раллі”.

Таму што зерне – і іх ужо шмат, шмат коласаў на роднай зямлі – “Ён, жыццялюб і жартаўнік, буяе ў дождж і ў суш”.

Таму што Бёрнс – гэта зерне, гэта колас Шатландскай зямлі: “з ім не павесіш галаву, што б і было ў жыцці”...

“Шатландцы! Сыдземся ж у круг”, – кажа Бёрнс.

“Беларусы!” – кажуць Купала, Колас.

“Беларусы! Паплечнікі! Сябры!” – кажам мы: “Сыдземся ж у круг застолля ў ясны дзень і грымнем: – Джон, пачніце круг. Вам – слова, Джон Ячмень!”